

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ
ANTUNES EMÍDIO ΚΑΙ SOARES GOMES DA CRUZ ΚΑΤΑ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ
(Προσφυγές υπ' αριθ. 75637/13 και 8114/14)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ
24 Σεπτεμβρίου 2019

*Η παρούσα απόφαση είναι οριστική, αλλά ενδέχεται να υποστεί αναθεωρήσεις στη φάση
της εκδοτικής επιμέλειας.*

**Στην υπόθεση Antunes Emídio και Soares Gomes Da Cruz κατά
Πορτογαλίας,**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Τρίτο Τμήμα), αφού συνεδρίασε σε Επιτροπή αποτελούμενη από τους:

Helen Keller, *Πρόεδρο,*

Paulo Pinto de Albuquerque,

María Elósegui, *Δικαστές,*

και τον Stephen Philips, *Γραμματέα του Τμήματος,*

Αφού συσκέφθηκε κεκλεισμένων των θυρών στις 3 Σεπτεμβρίου 2019,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε την τελευταία ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση αποτελεί απόρροια δύο προσφυγών (υπ' αριθ. 75637/13 και 8114/14) κατά της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας, οι οποίες κατατέθηκαν στο Δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») από τον κ. Joaquim António Antunes Emídio («ο πρώτος προσφεύγων») και τον κ. Luís Manuel Soares Gomes Da Cruz («ο δεύτερος προσφεύγων»), υπηκόους Πορτογαλίας, στις 26 Νοεμβρίου 2013 και τις 8 Ιανουαρίου 2014, αντίστοιχα.

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από τον κ. J.D.C. Baptista και τον κ. Ricardo Sá Fernandes, αντίστοιχα, δικηγόρους Λισαβόνας. Η Πορτογαλική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από την Πληρεξούσιό της, κα M.F. da Graça Carvalho, Αναπληρώτρια Γενική Εισαγγελέα.

3. Στις 29 Νοεμβρίου 2017 κοινοποιήθηκαν στην Κυβέρνηση τα παράπονα σχετικά με το άρθρο 10 της Σύμβασης, ενώ η υπόλοιπη προσφυγή υπ' αριθ. 8114/14 (*Soares Gomes Da Cruz κατά Πορτογαλίας*) κηρύχθηκε απαράδεκτη σύμφωνα με τον Κανόνα 54 παρ. 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Οι προσφεύγοντες γεννήθηκαν το 1955 και το 1944 αντίστοιχα. Ο πρώτος προσφεύγων είναι κάτοικος Santarém και ο δεύτερος προσφεύγων είναι κάτοικος Λισαβόνας.

A. Προσφυγή υπ' αριθ. 75637/13 (*Antunes Emídio κατά Πορτογαλίας*)

5. Ο πρώτος προσφεύγων είναι δημοσιογράφος. Την κρίσιμη περίοδο ήταν επίσης γενικός διευθυντής της περιφερειακής εβδομαδιαίας εφημερίδας *O Mirante*.

6. Στις 31 Μαρτίου 2011 δημοσιεύθηκε στην *O Mirante* άρθρο-άποψη του πρώτου προσφεύγοντος με τίτλο «Έμειναν μόνο οι κότες», με το οποίο ασκούσε κριτική στον πολιτικό κόσμο της Πορτογαλίας. Το άρθρο δημοσιεύθηκε επίσης στο ιστολόγιο της εφημερίδας.

7. Στο άρθρο ο προσφεύγων αναφερόταν στον κ. R.B., τότε Γραμματέα του Υπουργείου Γεωργίας, Δασών και Αγροτικής Ανάπτυξης. Το σχετικό απόσπασμα του άρθρου έχει ως εξής:

«Το όνομά του είναι [R.B.]. Είναι ο πιο ηλίθιος πολιτικός που γνωρίζω και είναι Γραμματέας του Υπουργείου Γεωργίας και Δασών τον τελευταίο ενάμισι χρόνο στην κυβέρνηση του [J.S.]. Θεωρείται βέβαιο ότι μια μέρα θα γίνει Υπουργός Οικονομικών, ή Παιδείας, ή Δικαιοσύνης σε κάποια κυβέρνηση, χάρη στο μηχανισμό του Σοσιαλιστικού Κόμματος, όπου φαίνεται ότι όλοι οι σωστοί άνθρωποι έχουν πάει διακοπές και έμειναν μόνο οι κότες...».

8. Μετά τη δημοσίευση αυτού του άρθρου, ο κ. R.B. κατέθεσε στην εισαγγελία της Santarém μήνυση κατά του πρώτου προσφεύγοντος για δυσφήμιση.

9. Στις 20 Ιουλίου 2012 ο πρώτος προσφεύγων καταδικάστηκε για βαριά δυσφήμιση από το Ποινικό Δικαστήριο της Santarém σύμφωνα με τα άρθρα 180 και 184 του Πορτογαλικού Ποινικού Κώδικα. Σταθμίζοντας την ελευθερία έκφρασης του πρώτου προσφεύγοντος έναντι του δικαιώματος του κ. R.B. για σεβασμό της υπόληψής του, το δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι δηλώσεις του προσφεύγοντος συνιστούσαν αξιολογικές κρίσεις που δεν είχαν καμία σχέση με τη συμπεριφορά του κ. R.B. ως Γραμματέα του Υπουργείου. Το δικαστήριο επίσης έκρινε ότι οι δηλώσεις του πρώτου προσφεύγοντος υπερέβαιναν τα όρια της αντικειμενικής κριτικής. Ως εκ τούτου, ο προσφεύγων καταδικάστηκε για δυσφήμιση σε πρόστιμο ίσο με 250 φορές το

ημερήσιο εισόδημά του (συνολικά 2.500 ευρώ). Επίσης, διατάχθηκε να πληρώσει στον κ. R.B. αποζημίωση ύψους 2.500 ευρώ.

10. Ο πρώτος προσφεύγων άσκησε έφεση και το Εφετείο της Ένορα, με την απόφασή του της 28ης Μαΐου 2013, επικύρωσε την πρωτόδικη απόφαση. Το δικαστήριο έκρινε ότι οι δηλώσεις του προσφεύγοντος ήταν υποκειμενικές αξιολογήσεις που δεν συνοδεύονταν από παραδείγματα που θα δικαιολογούσαν τη χρήση της λέξης «ηλίθιος». Όσον αφορά το ποσό της αποζημίωσης λόγω ηθικής βλάβης που διατάχθηκε να πληρώσει ο προσφεύγων, το Εφετείο έκρινε την έφεση απαράδεκτη λόγω της χαμηλής αξίας της απαίτησης.

11. Ο προσφεύγων προσέβαλε την απόφαση του Εφετείου, υποστηρίζοντας ότι έπρεπε να ακυρωθεί και ότι χρειαζόταν αποσαφήνιση. Και τα δύο αιτήματα απορρίφθηκαν με απόφαση του Εφετείου της Ένορα στις 1 Οκτωβρίου 2013.

12. Στις 20 Νοεμβρίου 2013 ο πρώτος προσφεύγων πλήρωσε στον κ. R.B. το ποσό των 2.785,21 ευρώ. Στις 16 Ιανουαρίου 2014 πλήρωσε επίσης το πρόστιμο των 2.500 ευρώ.

B. Προσφυγή υπ' αριθ. 8114/14 (Soares Gomes Da Cruz κατά Πορτογαλίας)

1. Ιστορικό της υπόθεσης

13. Ο δεύτερος προσφεύγων είναι ιατρός και διευθύνων εταίρος της παλαιότερης εταιρίας που παρέχει υπηρεσίες υγιεινής της εργασίας στην πόλη Lourinhã, Clinic G.C. THS, Lda («η κλινική»).

14. Το 2000 η κλινική κατέθεσε αίτηση διαπίστευσης στην Αρχή Εργασιακών Συνθηκών (*Autoridade para as Condições do Trabalho* – «η ACT»), την οποία έλαβε το 2010. Η έλλειψη διαπίστευσης στην πράξη δεν εμπόδισε την κλινική να παρέχει υπηρεσίες υγιεινής της εργασίας.

15. Το 2009 το Δημοτικό Συμβούλιο της Lourinhã αποφάσισε να συστήσει υπηρεσία υγιεινής της εργασίας. Για το σκοπό αυτό, το Δημοτικό Συμβούλιο διεξήγαγε απευθείας διαπραγματεύσεις (*ajuste direto*) με τρεις εταιρίες που παρέχουν υπηρεσίες υγιεινής της εργασίας, την E., την P. και την M. Η κλινική δεν προσεκλήθη στις διαπραγματεύσεις.

16. Σε άγνωστη ημερομηνία, ο δήμαρχος της Lourinhã, J.C., εξήγησε στο δεύτερο προσφεύγοντα ότι η κλινική δεν είχε προσκληθεί στις απευθείας διαπραγματεύσεις διότι δεν διέθετε διαπίστευση της ACT.

17. Στις 3 Σεπτεμβρίου 2009 η τοπική εφημερίδα *Frente Oeste* δημοσίευσε «Ανοικτή επιστολή προς το δήμαρχο της Lourinhã», με συντάκτη το δεύτερο προσφεύγοντα, η οποία αναφερόταν στις απευθείας διαπραγματεύσεις που διεξήγαγε το Δημοτικό Συμβούλιο της Lourinhã.

18. Τα σχετικά αποσπάσματα του άρθρου έχουν ως εξής:

«...Μας φάνηκε περίεργο που η κλινική G.C. THS, Lda... δεν προσεκλήθη...

Ο λόγος της παρούσας επιστολής είναι ο φοβερός θυμός (*revolta*) που προκαλεί η πλήρης έλλειψη εντιμότητας και σοβαρότητας και η δειλία του δημάρχου. ... Το Δημοτικό Συμβούλιο λειτουργεί σαν ένας κυνηγότοπος όπου το κυνήγι επιτρέπεται μόνο σε όσους θέλει ο δήμαρχος... Η παρούσα επιστολή δεν έχει σχέση με την πολιτική, αλλά με την έλλειψη χαρακτήρα και εντιμότητας και με τη δειλία του δημάρχου, την οποία θα πολεμήσω ανοικτά... Οι πολίτες της Lourinhã έχασαν μια μεγάλη ευκαιρία να γίνουν ευτυχισμένοι όταν δεν εξέλεξαν τον... – έναν αληθινό ηγέτη, με ακεραιότητα, που δεν δέχεται επιρροές επιβλαβείς για τη Lourinhã.»

19. Περίπου μετά από μιάμιση εβδομάδα, ο δεύτερος προσφεύγων διένειμε ένα φυλλάδιο στην είσοδο του δημαρχείου, το οποίο ανέφερε τα εξής:

«...Ο δήμαρχος είναι ανάξιος, δεν του αξίζει να είναι ο ύπατος εκπρόσωπος των πολιτών της Lourinhã, γιατί σπάνια υπερασπίζεται τα έννομα συμφέροντα της κοινότητας. Αντιθέτως, επενδύει στους τοπικούς βαρόνους έναντι πινακίου φακής...

Τυχαίνει ο δήμαρχος, αντίθετα με ό,τι πιστεύει και του λένε οι κόλακες, να μην είναι αγαπητός στους σοβαρούς και έντιμους πολίτες της Lourinhã, αλλά μιας και οι περισσότεροι είναι ταπεινοί και φτωχοί, δυστυχώς μπορείς να τους εξαπατήσεις με ένα φτηνό βαζάκι στραγγιστό μέλι!

Είναι καιρός να σε καταγγείλω με σοβαρότητα και εντιμότητα, ώστε να πέσουν οι μάσκες και να καταλάβουν όλοι τη δειλία και την ανεντιμότητα που έδειξες σε όλες τις προηγούμενες θητείες σου!

Αξιζουμε όμως τόσο σκληρή τιμωρία; Να έχουμε έναν τόσο αγνώμονα και ανίκανο δήμαρχο;»

2. *Ποινική διαδικασία κατά του δεύτερου προσφεύγοντος*

20. Μετά από μήνυση που κατέθεσαν ο J.C. και το Δημοτικό Συμβούλιο της Lourinhã, ασκήθηκε ποινική δίωξη κατά του δεύτερου προσφεύγοντος από την εισαγγελία της Lourinhã.

21. Σε άγνωστη ημερομηνία επετράπη στον κ. J.C. και το Δημοτικό Συμβούλιο της Lourinhã να παρέμβουν στη διαδικασία ως επίκουροι της εισαγγελικής αρχής (*assistentes*). Επίσης, κατέθεσαν δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής.

22. Η διαδικασία διεξήχθη ενώπιον του Πρωτοδικείου της Lourinhã. Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης ο προσφεύγων εξήγησε ότι έγραψε το επίμαχο άρθρο διότι είχε εξοργιστεί με τον αποκλεισμό της εταιρίας του από τις διαπραγματεύσεις λόγω έλλειψης διαπίστευσης, δεδομένου ότι ούτε η εταιρία E. ούτε η εταιρία P. διέθεταν διαπίστευση.

23. Με την απόφασή του της 22ας Φεβρουαρίου 2013 το δικαστήριο καταδίκασε τον προσφεύγοντα δις για συκοφαντική δυσφήμιση διά του τύπου (*publicidade e calúnia*) σύμφωνα με τα άρθρα 180, 183 και 184 του Πορτογαλικού Ποινικού Κώδικα σχετικά με τις δηλώσεις του κατά του κ. J.C., καθώς και για το αδίκημα της εξύβρισης νομικού προσώπου (*ofensa a organism, serviço ou pessoa colectiva*) σύμφωνα με το άρθρο 187 του Πορτογαλικού Ποινικού Κώδικα σχετικά με τις δηλώσεις του κατά του Δημοτικού Συμβουλίου. Το Πρωτοδικείο της Lourinhã καταδίκασε το δεύτερο προσφεύγοντα σε πρόστιμο ίσο με 450 φορές το ημερήσιο εισόδημά του (συνολικά 27.000 ευρώ). Επίσης, τον διέταξε να πληρώσει στον κ. J.C. αποζημίωση ύψους 6.000 ευρώ.

24. Στην απόφασή του το Πρωτοδικείο της Lourinhã στάθμισε την ελευθερία έκφρασης του δεύτερου προσφεύγοντος έναντι του δικαιώματος του κ. J.C. για σεβασμό της τιμής και της υπόληψής του. Έκρινε ότι ο δεύτερος προσφεύγων δεν είχε παρουσιάσει πραγματικά περιστατικά που να συνιστούν κριτική της πολιτικής συμπεριφοράς του κ. J.C., αλλά απλά είχε προβεί σε δήλωση για πραγματικά περιστατικά τα οποία δεν απέδειξε, όπως «ανέντιμος» και «δειλός». Το δικαστήριο δεν δέχθηκε ότι αποδείχθηκε ότι ο κ. J.C. γνώριζε ότι μόνο μία από τις τρεις εταιρίες που προσεκλήθησαν να συμμετάσχουν στις απευθείας διαπραγματεύσεις διέθετε διαπίστευση (βλ. παραπάνω παρ. 22), ότι η εταιρία M. είχε ήδη επιλεγεί πριν από την

έναρξη των διαπραγματεύσεων, ότι ο δεύτερος προσφεύγων ήταν πεπεισμένος ότι η διαδικασία απευθείας διαπραγματεύσεων στερείτο διαφάνειας και σοβαρότητας, ή ότι είχε ενεργήσει με σκοπό να καταγγείλει δημόσια τη διαδικασία. Επίσης, το δικαστήριο έκρινε ότι ο προσφεύγων δεν μπόρεσε να αποδείξει τη βασιμότητα του ισχυρισμού του ότι «Το Δημοτικό Συμβούλιο λειτουργεί σαν ένας κυνηγότοπος όπου το κυνήγι επιτρέπεται μόνο σε όσους θέλει ο δήμαρχος». Τέλος, το δικαστήριο τόνισε ότι στη διαδικασία απευθείας διαπραγματεύσεων προβλεπόταν η δυνατότητα της ενδιαφερόμενης αρχής ή υπηρεσίας να επιλέξει ελεύθερα ποιους θα προσκαλέσει.

25. Ο δεύτερος προσφεύγων άσκησε έφεση κατά της απόφασης στο Εφετείο της Λισαβόνας.

26. Με την απόφασή του της 3ης Ιουλίου 2013, το Εφετείο της Λισαβόνας, παραπέμποντας στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, έκρινε ότι ορισμένες από τις δηλώσεις του δεύτερου προσφεύγοντος, όπως ότι ο κ. J.C. είναι «ανέντιμος» και «δειλός», δεν είχαν γίνει στο πλαίσιο κάποιας πολιτικής συζήτησης. Όσον αφορά τις δηλώσεις κατά του Δημοτικού Συμβουλίου, το εφετείο συμφώνησε με την κρίση του πρωτοδικείου ότι ήταν αβάσιμες και παράλογες. Ως εκ τούτου, επικύρωσε την καταδίκη του δεύτερου προσφεύγοντος, μειώνοντας το ποσό του προστίμου σε 18.000 ευρώ και το ποσό της αποζημίωσης του κ. J.C. σε 4.500 ευρώ εντόκως. Η απόφασή του επεδόθη στον προσφεύγοντα στις 8 Ιουλίου 2013.

27. Στις 20 Ιουλίου 2014 ο προσφεύγων αναγκάστηκε να πληρώσει την αποζημίωση που επιδικάστηκε στον κ. J.C. Στις 20 Μαΐου 2015 εξόφλησε επίσης το πρόστιμο.

III. ΣΥΝΑΦΕΣ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

28. Το συναφές εθνικό δίκαιο και πρακτική συνοψίζονται στις αποφάσεις του Δικαστηρίου στις υποθέσεις *Pinto Pinheiro Marques κατά Πορτογαλίας*, αριθ. 26671/09, παρ. 20-22, 22 Ιανουαρίου 2015, *Almeida Leitão Bento Fernandes κατά Πορτογαλίας*, αριθ. 25790/11, παρ. 29, 12 Μαρτίου 2015, και *Do Carmo de Portugal e Castro Câmara κατά Πορτογαλίας*, αριθ. 53139/11, παρ. 16-17, 4 Οκτωβρίου 2016.

NΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I. ΟΜΟΔΙΚΙΑ

29. Έχοντας υπόψη ότι οι προσφυγές έχουν παρόμοιο αντικείμενο, το Δικαστήριο θεώρησε ενδεδειγμένο να τις συνεκδικάσει (Κανόνας 42 παρ. 1 του Κανονισμού του Δικαστηρίου).

II. ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 10 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

30. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι η καταδίκη τους παραβίασε την ελευθερία έκφρασης, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 10 της Σύμβασης, το οποίο προβλέπει τα εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. ...

2. Η άσκησης των ελευθεριών τούτων, συνεπαγομένων καθήκοντα και ευθύνas δύναται να υπαχθή εις ωρισμένας διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, προβλεπομένους υπό του νόμου και αποτελούντας αναγκαία μέτρα εν δημοκρατική κοινωνία δια την εθνικήν ασφάλειαν, την εδαφικήν ακεραιότητα ή δημοσίαν ασφάλειαν, την προάσπισιν της τάξεως και πρόληψιν του εγκλήματος, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, την προστασίαν της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων, την παρεμπόδισιν της κοινολογήσεως εμπιστευτικών πληροφοριών ή την διασφάλισιν του κύρους και αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.»

A. Επί του παραδεκτού

31. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι τα παράπονα των προσφευγόντων δεν είναι προδήλως αβάσιμα κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3(α) της Σύμβασης. Επιπλέον, παρατηρεί ότι δεν είναι απαράδεκτα για κάποιον άλλο λόγο. Συνεπώς, πρέπει να κηρυχθούν παραδεκτά.

B. Επί της ουσίας

1. *Τα επιχειρήματα των διαδίκων*

(α) Προσφυγή υπ' αριθ. 75637/13 (*Antunes Emídio κατά Πορτογαλίας*)

32. Ο πρώτος προσφεύγων υποστήριξε ότι με το άρθρο εξέφρασε την άποψή του σχετικά με τον τρόπο διακυβέρνησης της χώρας, κατακρίνοντας τα προνόμια που απολαμβάνουν ορισμένοι πολιτικοί, και ότι αναφέρθηκε στον R.B. αποκλειστικά και μόνο ως παράδειγμα.

33. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι οι δηλώσεις του πρώτου προσφεύγοντος αντανakλούσαν την προσωπική του δυσπιστία για τον πολιτικό κόσμο και στερούνταν αντικειμενικής βάσης, και ως εκ τούτου δεν συνέβαλλαν στο δημόσιο διάλογο και δεν ήταν γενικού ή δημόσιου ενδιαφέροντος.

(β) Προσφυγή υπ' αριθ. 8114/14 (Soares Gomes Da Cruz κατά Πορτογαλίας)

34. Ο δεύτερος προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι το δημοσίευμά του ήταν δημόσιου ενδιαφέροντος, καθώς εφιστούσε την προσοχή στην έλλειψη διαφάνειας, για την οποία η κοινωνία έχει δικαίωμα να είναι ενήμερη. Όσον αφορά τη διαδικασία απευθείας διαπραγματεύσεων, υποστήριξε ότι είναι περίεργο ότι η κλινική δεν προσεκλήθη να συμμετάσχει λόγω έλλειψης διαπίστευσης (βλ. παραπάνω παρ. 16), δεδομένου ότι δύο από τις εταιρίες που προσεκλήθησαν επίσης δεν διέθεταν διαπίστευση (βλ. παραπάνω παρ. 22).

35. Η Κυβέρνηση τόνισε ότι ο δεύτερος προσφεύγων δεν απέδειξε τη βασιμότητα των δηλώσεων του σχετικά με τη διαδικασία απευθείας διαπραγματεύσεων. Επιπλέον, υποστήριξε ότι στη διαδικασία απευθείας διαπραγματεύσεων προβλεπόταν η δυνατότητα της ενδιαφερόμενης αρχής ή υπηρεσίας να επιλέξει ελεύθερα ποιους θα προσκαλέσει (βλ. παραπάνω παρ. 24 *in fine*) και ότι η υπόθεση δεν παρουσίαζε γενικό ενδιαφέρον για την κοινωνία. Όσον αφορά τα ποσά του προστίμου και της αποζημίωσης που διατάχθηκε να πληρώσει ο προσφεύγων, η Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι ήταν μέτρια.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

36. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι οι αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων συνιστούν «παρέμβαση» στην άσκηση από τους προσφεύγοντες του δικαιώματος της ελευθερίας έκφρασης.

37. Απομένει να διαπιστωθεί αν η παρέμβαση για την οποία παραπονείται καθένας από τους δύο προσφεύγοντες προβλεπόταν από το νόμο, εξυπηρετούσε κάποιον από τους θεμιτούς σκοπούς του άρθρου 10 παρ. 2 της Σύμβασης και ήταν «αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία».

(α) Γενικές Αρχές

38. Το Δικαστήριο παραπέμπει στη νομολογία του σύμφωνα με την οποία η φράση «προβλέπεται από το νόμο» δεν απαιτεί μόνο να έχει το επίμαχο μέτρο κάποια βάση

στο εθνικό δίκαιο, αλλά επίσης παραπέμπει στην ποιότητα του εν λόγω δικαίου, το οποίο πρέπει να είναι προσιτό στον ενδιαφερόμενο και να έχει προβλέψιμες συνέπειες (βλ. *Amann κατά Ελβετίας* [GC], αριθ. 27798/95, παρ. 50, ECHR 2000-II, και *Pinto Pinheiro Marques κατά Πορτογαλίας*, αριθ. 26671/09, παρ. 33, 22 Ιανουαρίου 2015).

39. Οι γενικές αρχές βάσει των οποίων αξιολογείται αν μια παρέμβαση στην άσκηση του δικαιώματος της ελευθερίας έκφρασης ήταν «αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία» κατά την έννοια του άρθρου 10 παρ. 2 της Σύμβασης είναι παγιωμένες στη νομολογία του Δικαστηρίου και συνοψίζονται, μεταξύ άλλων, στην απόφασή του στην υπόθεση *Bédat κατά Ελβετίας* ([GC], αριθ. 56925/08, παρ. 48, ECHR 2016). Ενόψει των περιστάσεων της υπόθεσης, το Δικαστήριο πρέπει επίσης να εξακριβώσει αν οι εθνικές αρχές πέτυχαν δίκαιη ισορροπία μεταξύ της προστασίας της ελευθερίας της έκφρασης, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 10, και του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής ζωής, το οποίο εγγυάται το άρθρο 8. Τα κριτήρια στάθμισης αυτών των δικαιωμάτων είναι τα εξής: η συμβολή των επίμαχων ισχυρισμών σε μια συζήτηση γενικού ενδιαφέροντος · το εύρος της δημοσιότητας που απολαμβάνει το πρόσωπο του οποίου η ιδιωτική ζωή φέρεται να θίγεται, καθώς και το περιεχόμενο της επίμαχης πληροφορίας · η προηγούμενη συμπεριφορά του προσώπου η ιδιωτική ζωή του οποίου φέρεται να θίγεται · η μέθοδος απόκτησης των επίμαχων πληροφοριών και ο βαθμός ανταπόκρισής τους στην πραγματικότητα · το περιεχόμενο και ο τρόπος δημοσίευσης των επίμαχων πληροφοριών, καθώς και οι συνέπειες που αυτή μπορεί να έχει · και, τέλος, η βαρύτητα της επιβληθείσας κύρωσης (βλ. *Axel Springer AG κατά Γερμανίας* [GC], αριθ. 39954/08, παρ. 89-95, 7 Φεβρουαρίου 2012, και *Von Hannover κατά Γερμανίας* (no. 2) [GC], αριθ. 40660/08 και 60641/08, παρ. 108-112, ECHR 2012).

40. Το Δικαστήριο επίσης επαναλαμβάνει ότι, όσον αφορά το επίπεδο προστασίας, το άρθρο 10 παρ. 2 της Σύμβασης αφήνει λίγα περιθώρια για περιορισμούς του πολιτικού λόγου ή του διαλόγου σε θέματα δημόσιου ενδιαφέροντος. Ως εκ τούτου, κανονικά παρέχεται υψηλό επίπεδο προστασίας της ελευθερίας έκφρασης όταν ένα σχόλιο αφορά θέμα δημόσιου ενδιαφέροντος, και συνεπώς οι αρχές έχουν ιδιαίτερα περιορισμένο περιθώριο εκτίμησης (βλ. *Morice κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 29369/10, παρ. 125, 23 Απριλίου 2015, με περαιτέρω παραπομπές).

41. Προκειμένου να αξιολογηθεί η αιτιολόγηση μιας αμφιλεγόμενης δήλωσης, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ δηλώσεων για τα πραγματικά περιστατικά και αξιολογικών κρίσεων. Ενώ τα πραγματικά περιστατικά μπορούν να αποδειχθούν, οι αξιολογικές κρίσεις δεν προσφέρονται για απόδειξη της ακρίβειάς τους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Lingens κατά Αυστρίας*, 8 Ιουλίου 1986, παρ. 46, Series A no. 103, και *Oberschlick κατά Αυστρίας* (no. 1), 23 Μαΐου 1991, παρ. 63, Series A no. 204)

42. Η φύση και η αυστηρότητα των επιβαλλόμενων ποινών αποτελούν επίσης παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση της αναλογικότητας της παρέμβασης, καθώς μια παρέμβαση στην ελευθερία της έκφρασης μπορεί να επηρεάσει κατασταλτικά την άσκηση αυτής της ελευθερίας (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Morice κατά Γαλλίας*, παρ. 127). Στο πλαίσιο της άσκησης του δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 10, το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ότι οποιαδήποτε ποινική κύρωση μπορεί δυνητικά να έχει αποτρεπτική επίδραση στο πρόσωπο στο οποίο επιβάλλεται (βλ., μεταξύ άλλων, *Stoll κατά Ελβετίας* [GC], αριθ. 69698/01, παρ. 160, ECHR 2007-V).

43. Τέλος, σε υποθέσεις όπως οι παρούσες, οι οποίες απαιτούν να σταθμιστεί το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής έναντι του δικαιώματος ελευθερίας της έκφρασης, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έκβαση της προσφυγής δεν θα πρέπει να διαφέρει ανάλογα με το αν κατατέθηκε στο Δικαστήριο βάσει του άρθρου 8 από το πρόσωπο που αφορά το δημοσίευμα ή βάσει του άρθρου 10 από τον εκδότη. Μάλιστα, είναι ζήτημα αρχής ότι τα δικαιώματα αυτά αξίζουν τον ίδιο σεβασμό. Ως εκ τούτου, το περιθώριο εκτίμησης πρέπει θεωρητικά να είναι το ίδιο και στις δύο περιπτώσεις. Εφόσον η στάθμιση έγινε από τις εθνικές αρχές σύμφωνα με τα κριτήρια της νομολογίας του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο πρέπει να έχει πολύ σοβαρούς λόγους για να υποκαταστήσει την άποψη των εθνικών δικαστηρίων με τη δική του (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Von Hannover κατά Γερμανίας* (no. 2), παρ. 106-107, με περαιτέρω παραπομπές).

(β) Εφαρμογή των παραπάνω αρχών στην προσφυγή υπ' αριθ. 75637/13 (*Antunes Emídio κατά Πορτογαλίας*)

44. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η παρέμβαση για την οποία παραπονείται ο πρώτος προσφεύγων προβλεπόταν από το νόμο, συγκεκριμένα από τα άρθρα 180 και

184 του Πορτογαλικού Ποινικού Κώδικα (βλ. παραπάνω παρ. 9), και εξυπηρετούσε θεμιτό σκοπό από τους αναφερόμενους στο άρθρο 10 παρ. 2 της Σύμβασης, «την προστασία της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων».

45. Απομένει να διαπιστωθεί αν η παρέμβαση ήταν «αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία».

46. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο πρώτος προσφεύγων καταδικάστηκε για βαριά δυσφήμιση λόγω των εκφράσεων που χρησιμοποίησε σε άρθρο που δημοσίευσε στην εφημερίδα *O Mirante* και ιδίως λόγω της χρήσης της λέξης «ηλίθιος» σχετικά με τον R.B. (βλ. παραπάνω παρ. 7).

47. Το Δικαστήριο συμφωνεί με τα εθνικά δικαστήρια ότι οι δηλώσεις του πρώτου προσφεύγοντος συνιστούσαν αξιολογικές κρίσεις (βλ. παραπάνω παρ. 9). Τούτου δοθέντος, θεωρεί ότι η βασιμότητά τους δεν επιδεχόταν απόδειξη. Επιπλέον, οι δηλώσεις του προσφεύγοντος έγιναν στο πλαίσιο της πολιτικής κατάστασης κατά το χρόνο σύνταξης του άρθρου και, ως εκ τούτου, ήταν σαφώς γενικού και δημόσιου ενδιαφέροντος. Με αυτά τα δεδομένα, τα εθνικά δικαστήρια θα έπρεπε να τους είχαν παράσχει υψηλή προστασία.

48. Επιπλέον, όσον αφορά ειδικότερα τη χρήση της λέξης «ηλίθιος» σχετικά με τον R.B., αντίθετα με τα εθνικά δικαστήρια το Δικαστήριο δεν μπορεί παρά να συμπεράνει ότι η λέξη αυτή δεν αποτελούσε προσωπική επίθεση κατά του R.B., αλλά θα πρέπει να γίνει αντιληπτή στο πλαίσιο της πολιτικής κατάστασης και του ίδιου του άρθρου. Με αυτό το σκεπτικό, το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι η δημοσιογραφική ελευθερία καλύπτει επίσης την πιθανή προσφυγή σε κάποια βαθμό υπερβολής, ή ακόμα και πρόκλησης (βλ. π.χ. *Oberschlick κατά Αυστρίας* (no. 2), 1 Ιουλίου 1997, παρ. 33, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-IV, όπου επίσης το θέμα ήταν η χρήση της λέξης «ηλίθιος» · βλ. επίσης, τηρουμένων των αναλογιών, *Lopes Gomes da Silva κατά Πορτογαλίας*, αριθ. 37698/97, παρ. 34, 28 Σεπτεμβρίου 2000, *Almeida Azevedo κατά Πορτογαλίας*, αριθ. 43924/02, παρ. 30, 23 Ιανουαρίου 2007, και *Roseiro Bento κατά Πορτογαλίας*, αριθ. 29288/02, παρ. 43, 18 Απριλίου 2006).

49. Τέλος, όσον αφορά την αναλογικότητα της κύρωσης, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι όχι μόνο επεβλήθη ποινική κύρωση στον πρώτο προσφεύγοντα, αλλά και το ποσό

των 2.500 ευρώ που ο πρώτος προσφεύγων διατάχθηκε να πληρώσει στον κ. R.B. ως αποζημίωση ήταν σημαντικό (βλ. παραπάνω παρ. 9).

50. Ενόψει των ανωτέρω, η καταδίκη του πρώτου προσφεύγοντος δεν τελούσε σε εύλογη αναλογικότητα προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό, έχοντας υπόψη το συμφέρον μιας δημοκρατικής κοινωνίας για την εξασφάλιση και διατήρηση της ελευθερίας του τύπου. Ως εκ τούτου, υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης του πρώτου προσφεύγοντος, υπάρχουν σοβαροί λόγοι για την υποκατάσταση της άποψης των εθνικών δικαστηρίων από την άποψη του Δικαστηρίου (βλ. τη νομολογία που παρατίθεται στην παραπάνω παρ. 43).

51. Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης αναφορικά με τον πρώτο προσφεύγοντα.

(γ) Εφαρμογή των παραπάνω αρχών στην προσφυγή υπ' αριθ. 8114/14 (Soares Gomes Da Cruz κατά Πορτογαλίας)

52. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο δεύτερος προσφεύγων καταδικάστηκε δις για συκοφαντική δυσφήμιση διά του τύπου σύμφωνα με τα άρθρα 180, 183 και 184 του Πορτογαλικού Ποινικού Κώδικα, καθώς και για εξύβριση νομικού προσώπου σύμφωνα με το άρθρο 187 του Πορτογαλικού Ποινικού Κώδικα (βλ. παραπάνω παρ. 23).

53. Όσον αφορά το αδίκημα της συκοφαντικής δυσφήμισης διά του τύπου, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η καταδίκη του προσφεύγοντος προβλεπόταν από το νόμο, συγκεκριμένα τα άρθρα 180, 183 και 184 του Πορτογαλικού Ποινικού Κώδικα, και εξυπηρετούσε θεμιτό σκοπό από τους αναφερόμενους στο άρθρο 10 παρ. 2 της Σύμβασης, «την προστασία της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων».

54. Δεν μπορεί κανείς να πει το ίδιο για το αδίκημα της εξύβρισης νομικού προσώπου. Ο προσφεύγων καταδικάστηκε σύμφωνα με το άρθρο 187 του Πορτογαλικού Ποινικού Κώδικα για τη φράση «Το Δημοτικό Συμβούλιο λειτουργεί σαν ένας κυνηγότοπος όπου το κυνήγι επιτρέπεται μόνο σε όσους θέλει ο δήμαρχος» (βλ. παραπάνω παρ. 24).

55. Το Δικαστήριο τονίζει ότι, σύμφωνα με τη νομολογία των πορτογαλικών δικαστηρίων, το άρθρο 187 του Πορτογαλικού Ποινικού Κώδικα εφαρμόζεται μόνο σε αναληθή περιστατικά και όχι σε αξιολογικές κρίσεις (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Pinto Pinheiro Marques κατά Πορτογαλίας*, παρ. 21 και 22). Ως εκ

τούτου, για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης, το άρθρο 187 δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «νόμος» κατά την έννοια του άρθρου 10 παρ. 2 της Σύμβασης (βλ., τηρουμένων των αναλογιών, την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Pinto Pinheiro Marques κατά Πορτογαλίας*, παρ. 38).

56. Αν και η έλλειψη νομικής βάσης θα αποτελούσε από μόνη της επαρκή λόγο για τη διαπίστωση παραβίασης του άρθρου 10 της Σύμβασης, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά το αδίκημα της εξύβρισης νομικού προσώπου, το Δικαστήριο θεωρεί σκόπιμο να εξετάσει αν τα υπόλοιπα κριτήρια του άρθρου 10 παρ. 2 τηρήθηκαν στην παρούσα υπόθεση. Για το σκοπό αυτό, το Δικαστήριο θα εξετάσει και τις τρεις καταδίκες μαζί – την καταδίκη δις για συκοφαντική δυσφήμιση διά του τύπου και την καταδίκη για εξύβριση νομικού προσώπου.

57. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η επιστολή και το φυλλάδιο του δεύτερου προσφεύγοντος συντάχθηκαν στο πλαίσιο των πολιτικών δραστηριοτήτων του κ. J.C. και του Δημοτικού Συμβουλίου, και συγκεκριμένα των απευθείας διαπραγματεύσεων για την παροχή υπηρεσιών υγιεινής της εργασίας. Ως εκ τούτου, το θέμα ήταν θεμιτού γενικού ενδιαφέροντος, καθώς συνέβαλλε στο δημόσιο διάλογο.

58. Επιπλέον, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο J.C. ήταν ένας γνωστός πολιτικός, τουλάχιστον στην πόλη Lourinhã όπου ήταν δήμαρχος. Συνεπώς, ήταν «δημόσιο πρόσωπο» κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο έχει δηλώσει ότι ο βαθμός στον οποίο ένα πρόσωπο έχει δημόσιο προφίλ ή είναι γνωστό επηρεάζει την προστασία που μπορεί να παρασχεθεί στην ιδιωτική ζωή του (βλ. *Sousa Goucha κατά Πορτογαλίας*, αριθ. 70434/12, παρ. 48, 22 Μαρτίου 2016).

59. Τα εθνικά δικαστήρια έκριναν ότι το προσωπικό συμφέρον του J.C. για προστασία της υπόληψής του υπεραντιστάθμιζε το δικαίωμα ελευθερίας έκφρασης του προσφεύγοντος. Παρατήρησαν εν προκειμένω, μεταξύ άλλων, ότι οι εκφράσεις του προσφεύγοντος συνιστούσαν δηλώσεις για τα πραγματικά περιστατικά που δεν αποδείχθηκαν (βλ. παραπάνω παρ. 24 και 26). Όμως, το Δικαστήριο δεν μπορεί να ακολουθήσει αυτή την προσέγγιση.

60. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, οι δηλώσεις του δεύτερου προσφεύγοντος δεν αφορούσαν θέματα της ιδιωτικής ζωής του J.C., αλλά τη συμπεριφορά του στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του ως δημάρχου της πόλης Lourinhã, καθώς και των

δραστηριοτήτων του Δημοτικού Συμβουλίου (βλ., τηρουμένων των αναλογιών, *Ileana Constantinescu κατά Ρουμανίας*, αριθ. 32563/04, παρ. 41, 11 Δεκεμβρίου 2012). Οι δηλώσεις του προσφεύγοντος είχαν αξιολογική φόρτιση λόγω τόσο του πλαισίου στο οποίο έγιναν, δηλ. μια συζήτησης γενικού ενδιαφέροντος για την πόλη Lourinhã, όσο και του μεταφορικού τους χαρακτήρα, ένα θέμα που δεν σχολίασαν καθόλου τα εθνικά δικαστήρια (βλ., τηρουμένων των αναλογιών, *Tavares de Almeida Fernandes και Almeida Fernandes κατά Πορτογαλίας*, αριθ. 31566/13, παρ. 74, 17 Ιανουαρίου 2017, και τις υποθέσεις στις οποίες γίνεται παραπομπή).

61. Συνεπώς, απομένει να εξεταστεί αν η αναφερόμενη «πραγματική βάση» των απόψεων του προσφεύγοντος ήταν επαρκής. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι όταν μια δήλωση συνιστά αξιολογική κρίση, η αναλογικότητα της παρέμβασης μπορεί να εξαρτάται από το αν υφίσταται επαρκής «πραγματική βάση» για την επίμαχη δήλωση: εάν δεν υφίσταται, η εν λόγω αξιολογική κρίση μπορεί να αποδειχθεί υπερβολική (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Morice κατά Γαλλίας*, παρ. 126, και τις υποθέσεις στις οποίες γίνεται παραπομπή).

62. Το Δικαστήριο έχει την άποψη ότι η προϋπόθεση αυτή πληρούται στην παρούσα υπόθεση. Παρατηρεί, εν προκειμένω, ότι ο δεύτερος προσφεύγων βάσισε την άποψή του στη δικαιολογία που του δόθηκε για τη μη πρόσκληση της κλινικής στις απευθείας διαπραγματεύσεις. Αν και το Δικαστήριο παρατηρεί ότι αυτές οι διαπραγματεύσεις περιλαμβάνουν ένα βαθμό ελευθερίας επιλογής των εταιριών που θα προσκληθούν (βλ. παραπάνω παρ. 24), συμφωνεί με τον προσφεύγοντα ότι είναι περίεργη η δικαιολογία του J.C. ότι δεν κάλεσε την κλινική επειδή δεν διέθετε διαπίστευση, ιδίως όταν δύο από τις εταιρίες που προσκλήθηκαν επίσης δεν διέθεταν διαπίστευση, γεγονός που φαινόταν ότι αγνόησε (βλ. παραπάνω παρ. 16, 22 και 24).

63. Συνεπώς, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι εκφράσεις που χρησιμοποίησε ο δεύτερος προσφεύγων είχαν επαρκώς στενή σύνδεση με τη συμπεριφορά του J.C.

64. Τέλος, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι στον προσφεύγοντα επεβλήθη ποινική κύρωση, συγκεκριμένα πρόστιμο ύψους 18.000 ευρώ και πληρωμή αποζημίωσης 4.500 ευρώ στον J.C. (βλ. παραπάνω παρ. 26). Το Δικαστήριο θεωρεί τα ποσά αυτά υψηλά.

65. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο θεωρεί ότι τα εθνικά δικαστήρια υπερέβησαν το περιθώριο εκτίμησης που τους παρέχεται σε σχέση με περιορισμούς σε συζητήσεις για

θέματα δημόσιου ενδιαφέροντος και ότι δεν υφίσταται εύλογη σχέση αναλογικότητας μεταξύ του περιορισμού του δικαιώματος ελευθερίας της έκφρασης του δεύτερου προσφεύγοντος και του επιδιωκόμενου θεμιτού σκοπού. Η στάθμιση που έκαναν οι εθνικές αρχές δεν ήταν απολύτως σύμφωνη με τα κριτήρια της νομολογίας του Δικαστηρίου και, σε κάθε περίπτωση, υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης του πρώτου προσφεύγοντος, υπάρχουν σοβαροί λόγοι για την υποκατάσταση της άποψης των εθνικών δικαστηρίων από την άποψη του Δικαστηρίου (βλ. τη νομολογία που παρατίθεται στην παραπάνω παρ. 43).

66. Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης αναφορικά με το δεύτερο προσφεύγοντα.

IV. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

67. Το άρθρο 41 της Σύμβασης προβλέπει τα εξής:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Αποζημίωση

1. *Προσφυγή υπ' αριθ. 75637/13 (Antunes Emídio κατά Πορτογαλίας)*

68. Ο πρώτος προσφεύγων ζητά συνολικά το ποσό των 5.285,21 ευρώ ως αποζημίωση λόγω υλικής βλάβης, που αντιστοιχεί στα ποσά που υποχρεώθηκε να πληρώσει ως πρόστιμο και ως αποζημίωση στον κ. R.B.

69. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το αίτημα είναι αβάσιμο διότι, κατά την άποψή της, δεν υπήρξε παραβίαση των δικαιωμάτων του προσφεύγοντος.

70. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο προσφεύγων κατ' αρχήν δικαιούται να λάβει τα ποσά που πλήρωσε για πρόστιμα και έξοδα λόγω της άμεσης σύνδεσής τους με τις αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων που το Δικαστήριο έκρινε ότι παραβίασαν το δικαίωμα ελευθερίας έκφρασης του προσφεύγοντος (βλ. *Yordanova και Toshev κατά Βουλγαρίας*, αριθ. 5126/05, παρ. 78, 2 Οκτωβρίου 2012, και *Stankiewicz κ.λπ. κατά Πολωνίας*, αριθ. 48723/07, παρ. 87, 14 Οκτωβρίου 2014). Το αίτημα αυτό του προσφεύγοντος αφορά αποζημίωση λόγω υλικής βλάβης. Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, το Δικαστήριο επιδικάζει στον πρώτο προσφεύγοντα το ποσό των 5.285,21 ευρώ ως

αποζημίωση λόγω υλικής βλάβης, που αντιστοιχεί αθροιστικά στο ποσό του προστίμου και της αποζημίωσης που πλήρωσε στον κ. R.B. (βλ. παραπάνω παρ. 12).

71. Καθώς ο πρώτος προσφεύγων δεν υπέβαλε κανένα αίτημα για αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης, το Δικαστήριο δεν καλείται να επιδικάσει κανένα σχετικό ποσό.

2. *Προσφυγή υπ' αριθ. 8114/14* (Soares Gomes Da Cruz κατά Πορτογαλίας)

72. Ο δεύτερος προσφεύγων ζητά 22.500 ευρώ ως αποζημίωση λόγω υλικής βλάβης και τουλάχιστον 20.000 ευρώ ως αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης.

73. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί αυτά τα αιτήματα. Όσον αφορά το αίτημα για αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης, υποστηρίζει ότι τυχόν διαπίστωση παραβίασης συνιστά επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

74. Ενόψει της νομολογίας που παρατίθεται στην παραπάνω παρ. 70, το Δικαστήριο επιδικάζει στον προσφεύγοντα το ποσό των 22.500 ευρώ ως αποζημίωση λόγω υλικής βλάβης, που αντιστοιχεί αθροιστικά στο ποσό του προστίμου και της αποζημίωσης που πλήρωσε στον κ. J.C. (βλ. παραπάνω παρ. 26 και 27).

75. Όσον αφορά την αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η διαπίστωση παραβίασης του άρθρου 10 της Σύμβασης συνιστά αφ' εαυτής επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για την όποια ηθική βλάβη υπέστη ο δεύτερος προσφεύγων (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Tavares de Almeida Fernandes και Almeida Fernandes κατά Πορτογαλίας*, παρ. 88).

B. Δικαστικά έξοδα

1. *Προσφυγή υπ' αριθ. 75637/13* (Antunes Emídio κατά Πορτογαλίας)

76. Ο πρώτος προσφεύγων επίσης ζητά το ποσό των 918 ευρώ για δικαστικά έξοδα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

77. Η Κυβέρνηση δεν εξέφρασε άποψη επί του θέματος.

78. Έχοντας υπόψη τα έγγραφα που έχει στη διάθεσή του και τη νομολογία του, το Δικαστήριο θεωρεί εύλογο να επιδικάσει το ποσό των 918 ευρώ για δικαστικά έξοδα στις διαδικασίες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

2. *Προσφυγή υπ' αριθ. 8114/14* (Soares Gomes Da Cruz κατά Πορτογαλίας)

79. Ο δεύτερος προσφεύγων επίσης ζητά ποσό 459 ευρώ για δικαστικά έξοδα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

80. Η Κυβέρνηση δεν εξέφρασε άποψη επί του θέματος.

81. Έχοντας υπόψη τα έγγραφα που έχει στη διάθεσή του και τη νομολογία του, το Δικαστήριο θεωρεί εύλογο να επιδικάσει το ποσό των 459 ευρώ για δικαστικά έξοδα στις διαδικασίες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

82. Το Δικαστήριο θεωρεί αρμόζον οι τόκοι υπερημερίας να υπολογίζονται με βάση το επιτόκιο της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συν 3 εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΛΟΓΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Αποφασίζει* να συνεκδικάσει τις προσφυγές,
2. *Κηρύσσει* τις προσφυγές παραδεκτές,
3. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης αναφορικά με καθέναν από τους προσφεύγοντες,
4. *Αποφασίζει*

(α) ότι το καθ' ου Κράτος οφείλει να πληρώσει, εντός τριών μηνών, τα παρακάτω ποσά:

(i) 5.285,21 (πέντε χιλιάδες διακόσια ογδόντα πέντε ευρώ και είκοσι ένα λεπτά) στον πρώτο προσφεύγοντα (κ. Joaquim António Antunes Emídio) και 22.500 (είκοσι δύο χιλιάδες πεντακόσια) ευρώ στο δεύτερο προσφεύγοντα (κ. Luís Manuel Soares Gomes Da Cruz), συν τους τόκους με τους οποίους μπορεί να επιβαρυνθεί το ποσό αυτό, ως αποζημίωση λόγω υλικής βλάβης,

(ii) 918 (εννιακόσια δέκα οκτώ) ευρώ στον πρώτο προσφεύγοντα (κ. Joaquim António Antunes Emídio) και 459 (τετρακόσια πενήντα εννέα) ευρώ στο δεύτερο προσφεύγοντα (κ. Luís Manuel Soares Gomes Da Cruz), συν τους τόκους με τους οποίους μπορεί να επιβαρυνθεί το ποσό αυτό, για δικαστικά έξοδα,

(β) ότι από τη λήξη της προαναφερθείσας τρίμηνης προθεσμίας και μέχρι την εξόφληση, θα πληρώνεται απλός τόκος επί των ανωτέρω ποσών ο οποίος θα υπολογίζεται με βάση το επιτόκιο της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συν τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. *Κρίνει* ότι η διαπίστωση παραβίασης συνιστά αφ' εαυτής επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για την όποια ηθική βλάβη υπέστη ο δεύτερος προσφεύγων, κ. Luís Manuel Soares Gomes Da Cruz.

6. *Απορρίπτει* τα υπόλοιπα αιτήματα για δίκαιη ικανοποίηση του δεύτερου προσφεύγοντος, κ. Luís Manuel Soares Gomes Da Cruz.

Έγινε στα Αγγλικά και κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 24 Σεπτεμβρίου 2019 σύμφωνα με τον Κανόνα 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

Stephen Philips

Helen Keller

Γραμματέας

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από τα Αγγλικά του συνημμένου πρωτοτύπου εγγράφου

Αθήνα, 29 Οκτωβρίου 2019

Ο μεταφραστής του Υπουργείου Εξωτερικών

Βασίλειος Δ. Μπελεκούκας